

Nieuwsbegrip en rekenen in plaats van Frans

Twickel College Delden

Karakterschets school

Scholengemeenschap Twickel Delden is een locatie met 230 leerlingen van een school met meerdere vestigingen in Twente. Deze locatie biedt leerjaar 1 en 2 van alle niveaus aan (vmbo-b t/m vwo) met dakpanklassen. Na het 2^e leerjaar kiezen de leerlingen voor een andere vestiging. De vmbo-b en -k leerlingen gaan meestal naar Borne, de vmbo-t t/m vwo leerlingen meestal naar Hengelo. De school heeft een streekfunctie en functioneert als een juniorcollege dat door de directeur beschreven wordt als 'springplank naar de grote school'. De overgang naar de bovenbouwlocaties is geborgd door doorlopende leerlijnen met dezelfde methoden, dezelfde boeken en frequent sectieoverleg van de verschillende vestigingen.

Inhoud

In het schooljaar 2009/2010 is de school begonnen met extra aandacht voor taal; het schooljaar 2010/2011 is daar rekenen bijgekomen. De behoefte om met deze activiteiten te beginnen komt vooral voort uit de komst van de referentieniveaus taal en rekenen en de algehele landelijke aandacht voor dit onderwerp. Uit onderzoek is bekend dat veel leerlingen in groep 8 van de basisschool beter in taal en rekenen zijn dan in het voortgezet onderwijs. Het wordt niet goed bijgehouden. De school constateerde ook zelf een onderhoudsprobleem bij een aantal leerlingen en daarom werd contact gezocht met onderwijsdienst Expertis. Dit contact heeft geresulteerd in de invoering van het leesverbeteringsprogramma Nieuwsbegrip van de CED Groep. Bij dit programma verschijnt elke maandagavond een nieuwe tekst op de website met vragen en opdrachten en vaak een filmpje. Allerlei actuele en diverse onderwerpen komen aan bod. Om een indruk te geven: teksten over de dood van ijsbeer Knut, de belevenissen van zeilmeisje Laura, de rellen in Ivoorkust en het optreden van Justin Bieber passeerden de afgelopen periode de revue. Als een onderwerp niet zo aanspreekt, kan de coördinerend docent een eerder verschenen tekst met een niet al te actueel thema uitzoeken. Er kan inmiddels uit een paar honderd teksten gekozen worden. Deze docent heeft inmiddels ook een verzameling gemaakt van teksten en opdrachten die gebruikt kunnen worden wanneer er een andere les uitvalt (kan ook een ander vak zijn dan Nederlands).

Binnen de methode Nieuwsbegrip komen de uitgangspunten van Kees Vernooij van Hogeschool Edith Stein terug. Tekstbegrip en leesverbetering staan bij de methode centraal. Er zijn vijf leesstrategieën (voorspellen, ophelderen van onduidelijkheden, vragen stellen, relaties en verwijswaarden, samenvatten) en iedere week staat één strategie centraal. Er wordt gewerkt met 'modellen': de docent leest de tekst voor aan leerlingen en bij elk moeilijk woord of zinsdeel denkt hij hardop naar de kinderen toe. *"Op die manier willen we de leerlingen leren hoe ze de tekst moeten lezen. De moeilijke woorden worden ook van tevoren op het bord geschreven."* Na het lezen van de tekst gaan de leerlingen aan de slag met de verwerkingsopdrachten. De school wil leesverbetering niet alleen benutten voor Nederlands, maar ook voor andere vakken, met name aardrijkskunde en geschiedenis. *"Voor alle vakken waar teksten gebruikt worden. We hopen op een olievlekwerking en een uitstraling naar andere vakken."*

Nieuwsbegrip wordt ondersteund met filmpjes die (ook) voor het Jeugdjournaal gemaakt worden. Er wordt door de methode geadviseerd om eerst met het filmpje te beginnen om de interesse te wekken. Deze volgorde werkt volgens de school echter niet zo goed; de leerlingen letten dan vooral op de film en minder op de tekst. *"Dan nemen ze de film als inhoud en hoeven ze voor hun gevoel de tekst niet meer zo goed te lezen."* De school heeft de volgorde daarom omgedraaid: eerst de tekst en de film als ondersteuning.

In dit schooljaar is de school ook gestart met extra rekenen, eveneens onder de begeleiding van Expertis. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de methode Rekenblokken van Malmberg, een digitale methode, waarbij leerlingen individueel werken, maar waarbij de instructie van de docent wiskunde erg belangrijk is.

Doelgroep

De lessen zijn verplicht voor alle leerlingen van alle niveaus. Niet alleen de achterblijvers ("dat werkt contraproductief") maar juist alle leerlingen nemen eraan deel. *"Ook leerlingen die wel op hun niveau*

taal en rekenen beheersen, wil je verder brengen."Door het verplichte karakter is er geen sprake van uitstroom. De taallessen zijn voor zowel het eerste als het tweede leerjaar. De rekenlessen zijn dit schooljaar nu nog alleen voor leerlingen van de eerste klas, maar volgend jaar wordt de doelgroep uitgebreid tot ook alle leerlingen van de tweede klas.

Omdat Nieuwsbegrip ook in het basisonderwijs wordt gebruikt, vinden de docenten en leerlingen dat sommige onderwerpen niet zo aansluiten bij de belevingswereld en doelgroep van 14-jarigen. In de filmpjes worden bijvoorbeeld vaak kinderen van de basisschool als interviewer gebruikt. 14-jarigen vinden kinderen van 10 echter kleuters. *‘Die filmpjes komen dan heel kinderachtig over.’* De tekst zelf is het probleem niet, omdat er verschillende niveaus zijn. Maar de opdrachten en vooral de filmpjes zijn niet goed afgestemd op de oudste leerlingen.

Tijd, organisatie en financiën

Voor de leerlingen van vmbo b/k en k/t valt Nieuwsbegrip/Leesverbetering binnen de reguliere tijd. Om hiervoor tijd te vinden is besloten te stoppen met het vak Frans voor deze leerlingen. Volgens de school waren de leerlingen niet gemotiveerd voor dit vak. *“Voor lagere niveaus is Frans gewoon een kwellig.”* Nieuwsbegrip is dus niet ondergebracht binnen het reguliere vak Nederlands: voor dat vak is het aantal uren hetzelfde gebleven. Het is ook niet de bedoeling dat het extra uur vervangend is voor delen van het kerncurriculum Nederlands, daarom is er juist gekozen voor uitbreiding. Ook de rekenles gaat niet ten koste van de uren die voor wiskunde zijn ingeroosterd.

Voor havo/vwo is er wel een extra lesuur taal en een extra lesuur rekenen beschikbaar, hier is dus geen ander (deel van een) vak voor gesneuveld. De extra lessen zijn verweven in het reguliere rooster en niet bijvoorbeeld aan het einde van de dag geplaatst. Dat levert geen problemen op. Qua ruimte is er plek, de school is gebouwd voor 300 leerlingen en er zijn nu 230 leerlingen. Eerst deed men Nieuwsbegrip op dinsdag, *“maar als er wat mis was met het kopieerapparaat liep het rooster al in de war.”* Daarom worden de lessen nu op woensdag gegeven. De rekenlessen zijn verspreid over de week, afhankelijk van het rooster.

De kosten bedragen ongeveer 30.000 euro per jaar, dit zijn voornamelijk personeelskosten (voor de extra uren van de docenten en voor de assistenten die de teksten klaarmaken, kopiëren etc.). Deze kosten worden uit de eigen middelen (lumpsum) betaald. Er zijn geen extra docenten aangetrokken, maar de aanstelling van de zittende docenten Nederlands en wiskunde is wel uitgebreid. Daarnaast zijn er beperkte kosten voor de aanschaf van de methode (400 euro per jaar) en kosten voor de begeleiding van Expertis.

Docenten

Een belangrijke reden om voor Nieuwsbegrip te kiezen betreft de inbreng en begeleiding van docenten. Op deze locatie werken drie docenten Nederlands en drie docenten wiskunde. Tijdens cursusmiddagen zijn docenten getraind door Expertis, waarbij de lessen en oefeningen zijn nabesproken met behulp van video-interactie over wat goed gaat en wat verbeterd kan worden. *“Alle docenten doen hier ‘verplicht’ aan mee, verplicht tussen aanhalingstaken, want ze werken hier met plezier aan mee.”* Dit jaar werken ook andere locaties van het Twickelcollege met Nieuwsbegrip en rekenblokken. Er is daarom nu ook collegiale consultatie onder leiding van Expertis. *“Je geeft de docenten meer gereedschap en iedere vakman is blij als hij of zij meer en beter gereedschap krijgt.”* Omdat het hun eigen klassen zijn, kunnen docenten ook bij de andere lessen deze kennis gebruiken.

Externe partijen

Ouders zijn niet betrokken bij de activiteit. Min of meer externe partijen zijn Expertis en de docenten van de andere locaties van het Twickelcollege.

Successen en knelpunten

Een succesfactor van het traject is het enthousiasme van de leerlingen en de tot nu toe behaalde resultaten. De betrokkenheid en inzet van de docenten is ook belangrijk. Er is door de school indertijd gekeken naar een alternatief voor Nieuwsbegrip en dat was Muiswerk. Het nadeel daarvan was dat het een digitale methode zonder extra's is. Bij Nieuwsbegrip worden de secties Nederlands en wiskunde begeleid en dat is erg belangrijk. Anders beklijft een dergelijk traject te weinig en is de kans groot dat een methode na een tijdje verzandt. Nu is het project gekoppeld aan nascholing en teamontwikkeling. Een andere succesfactor is het feit dat iedere leerling hieraan meedoet, dat de uren verweven zijn in het reguliere rooster en dat het daarom niet als iets extra's wordt ervaren en/of een

stigmatiserend imago heeft.

Een knelpunt dat de coördinerende leraar Nederlands signaleert is dat de aangeleerde strategieën voor sommige leerlingen (met name vmbo-leerlingen) eigenlijk te laat zijn. Van probleemlezers kun je compenserende lezers maken, maar het echt internaliseren van de strategieën lukt niet meer zo goed. Daarvoor moet je zo vroeg mogelijk beginnen, bijvoorbeeld in VVE-trajecten. Een ander knelpunt, of eigenlijk een valkuil, is dat de actualiteit van de teksten uitnodigt tot debatten en discussies. Dat is niet de bedoeling, het gaat om tekstbegrip. De actualiteit van het onderwerp is bedoeld om de interesse van de leerlingen te versterken. Over elk onderwerp kan je zo een debat organiseren maar dat is niet het doel. We houden ons aan de tekst en de opdrachten. Over die opdrachten is de docent overigens minder tevreden dan enige tijd geleden. *“Soms zijn ze binnen vijf minuten te doen en dan moet ik zelf nog veel erbij verzinnen. Op zich niet erg, maar dat is niet de bedoeling van de methode. Ik heb daarover ook een bericht naar CED gestuurd.”*

Resultaten

Het doel van de invoering van Nieuwsbegrip is het tekstbegrip op een hoger peil krijgen. Aan het begin van het traject heeft de school een nulmeting van Diataal gedaan en aan het eind een eindmeting. De resultaten zijn vergeleken met een referentiegroep. De directeur geeft aan dat hij het verbluffend vindt dat sommige leerlingen zich binnen één jaar 20% hebben verbeterd. *“Het gemiddelde ligt op 13%. Dat wordt afgemeten aan het aantal woorden dat men kent, de logica van zinnen etc. Het resultaat is echt goed te noemen.”* Ook leerlingen vinden het leuk en kunnen beter met langere teksten omgaan. Dat is voor leerlingen die vooral met SMS taal en afkortingen werken en weinig lange teksten lezen een nuttige zaak.

De leerlingen hebben eveneens een evaluatie ingevuld en daar zijn ook positieve resultaten uit naar voren gekomen: *“We zijn nu niet meer zo bang voor grote lappen tekst”, “we weten nu hoe we die moeten aanpakken.”* De directeur merkt op dat het meeste enthousiasme te vinden is bij de leerlingen van de lagere niveaus, zij vinden het fijn om het over actuele onderwerpen te hebben en dat motiveert hen extra. De docent Nederlands vindt echter dat het daadwerkelijke effect van Nieuwsbegrip bij havo/vwo leerlingen groter is dan bij vmbo-leerlingen. Dit heeft volgens hem te maken met het eerder genoemde kunnen internaliseren van leesstrategieën.

Een positief bij-effect zou kunnen zijn dat leerlingen het ook *leuker* vinden om te lezen en ook meer fictie gaan lezen. Daarover zijn geen harde gegevens. Ook zijn er gunstige bij-effecten te verwachten voor vakken als geschiedenis en aardrijkskunde waar ook met teksten wordt gewerkt. Ook hierover zijn geen gegevens beschikbaar. Daarnaast is een positief bij-effect dat je als leerling op de hoogte blijft van de maatschappelijke ontwikkelingen, maar dat is dus niet het hoofddoel van de methode. Bij de rekenlessen is er nog geen eindmeting geweest, dus daarover is volgens de school nog niet veel te zeggen. Wel is ook hierbij een nulmeting gedaan.

Tot slot

Het feit dat de activiteit wordt georganiseerd voor alle leerlingen is volgens de school positief voor het imago dat eraan kleefte. De lessen zijn niet alleen een compenserende activiteit voor achterblijvers, maar zijn ook voor de andere leerlingen interessant. Over de resultaten is men tot nu toe heel tevreden. Men kan zich wel afvragen of er op termijn niet naar wat meer afwisseling gestreefd moet worden; nu zijn de taallessen uitsluitend gericht op Nieuwsbegrip. De invoering van extra lessen rekenen zorgt in ieder geval al voor meer variatie. Positief is de begeleiding van de docenten door een externe partij en de collegiale consultatie. Een kritisch punt ter overweging is of vervanging van een regulier vak (Frans) door een extra vak gepropageerd moet worden. De school vindt deze keuze overigens te verantwoorden.